

Asia: VN/1195/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Yleisesti ottaen ehdotuksessa on myönteistä, että siihen on sisällytetty useita eri oikeushyviä, joita työtaistelulla ei saa vaarantaa.

Ehdotukseen ei ole sisällytetty riittävän tehokkaita oikeussuojakeinoja, joilla voidaan turvata suojelutyön järjestäminen silloin, kun palkansaajien yhdistykset eivät noudata huolehtimisvelvollisuuttaan. Ehdotettu uusi turvaamistoimen kaltainen menettely ei tuo käytännössä lainkaan lisäarvoa jo olemassa olevaan turvaamistoimimenettelyyn.

1 §

-

3 §

-

8 c §

-

8 d §

Riittävän ravinnon saanti on välttämätöntä ihmisten hengelle ja terveydelle, joten elintarvikkeet tulisi ottaa nostaa pykälätekstissä energian, veden ja lääkkeiden rinnalle. Vähintäänkin säännöksen perusteluissa tulisi todeta, että "muita välttämättömiä hyödykkeitä olisivat [ehdotuksessa: "voisivat olla"] esimerkiksi välttämättömät elintarvikkeet".

Joka tapauksessa on tärkeää, että lain perusteluissa on mainittu välttämättömien elintarvikkeiden saannin turvaaminen. Niin ikään on olennaista tunnistaa erilaisia tilanteita elintarvikejakelun osalta, kuten perusteluissa on tehtykin. Erilaisissa laitoksissa välttämättömien elintarvikkeiden saatavuus voi häiriintyä hyvin nopeasti, mikäli sinne ei voida toimittaa esimerkiksi erityisruokavaliot ja lääkityksestä johtuvat tarpeet huomioivia elintarvikkeita.

On niinkään keskeistä, että perusteluissa huomioidaan tukitoimintojen rooli, sillä nämä toiminnot ovat olennaisia ja välttämättömiä elintarvikejakelun asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Käytännössä esimerkiksi kaupan alalla logistiikkaketju on ratkaisevassa asemassa välttämättömän elintarvikejakelun turvaamisessa. Logistiikkaketjun yhdenkin osan toiminnan riittävän vakava häiriö voi käytännössä estää välttämättömien elintarvikkeiden jakelun. Lisäksi toimitusketjun häiriintyminen ketjuuntuu ja tuotteiden saatavuudessa on ongelmia pitkään työnseisauksen jälkeenkin eikä tilanne korjaannu vielä työnseisauksen päättyessä.

Ehdotettu lakiteksti, jonka mukaan työtaistelu ei saa vakavasti vaarantaa tuotannon tai palvelutoiminnan jatkumisen kannalta välttämättömiä taikka muuta yksityisen kannalta merkittävää aineellista omaisuutta, kattaa sanamuodon mukaan myös esimerkiksi palvelualat ja kaupan alan. Selvyyden vuoksi lain perusteluihin tulisi kuitenkin vielä kirjata (lisäykset _alaviivojen välissä_), että esimerkkeinä tehtävistä, joiden yhteydessä huolehtimisvelvollisuus voisi soveltua, voidaan mainita teollisuus- ja voimalaitosten _sekä kaupan ja palvelualojen yritysten tai yhteisöjen kiinteistöjen_ hallittuun alas- ja ylösajoon sekä niiden koneiden ja laitteiden ylläpitoon liittyvät tehtävät, joilla varmistetaan se, etteivät koneet tai laitteet vaurioitu, sekä laitosten _tai kiinteistöjen_ vartiointiin liittyvät tehtävät.

Vaikka työnantajan ja työntekijöiden yhdistyksen välinen neuvottelu on ensisijainen keino muuttaa työtaistelun rajoja, lakiin kirjattu yksipuolinen neuvotteluelvoite työnantajalle ei ole looginen, kun työtaistelun järjestämisestä on työntekijöiden yhdistyksen käsissä oleva asia.

8 e §

Ehdotettu turvaamistoimea koskeva menettely muistuttaa läheisesti nykyistä lainsäädäntöä, ja sen tarpeellisuus on siksi hyvin epäselvä. Hakijavakuudesta luopuminen on perusteltua, koska vakuus asettaa erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset heikkoon asemaan. Muuten ehdotettu menettely monimutkaistaa tilannetta, asettaa uusia näyttövelvoitteita ja luo oikeudellista epävarmuutta.

8 f §

On epäselvää, millainen merkitys säännöksellä tulisi käytännössä olemaan suhteessa ehdotettuun 8 e §:ään, sillä työtaistelua koskeva kieltopäätös tultaisiin todennäköisesti antamaan 8 e § perusteella.

8 g §

Yksipuolinen oikeus muuttaa työnseisauksen ajankohtaa voi aiheuttaa erittäin merkittävää haittaa työnantajalle. Käytännössä työtaistelun ajankohta on monessa tilanteessa hyvin olennainen asia sen vaikutusten kannalta. Työnseisauksen ilmoitusajalla on sovittelumahdollisuuden lisäksi tarkoitus antaa työnantajalle mahdollisuus varautua tulossa olevaan työnseisaukseen. Kolmen päivän ilmoitusaika rajoittaa näitä mahdollisuuksia erittäin paljon. Ehdotettu säännös ei ole tällaisenaan perusteltu.

18 a §

-

18 b §

Ehdotettu hyvitysvelvollisuus on perusteeton. On erikoinen ajatus, että turvaamistoimia haettaisiin neuvottelutaktista syistä jo siksikin, että perusteeton hakemus tulee nopeasti hylätyksi ja on siten turha sekä aiheuttaa hakijalleen kustannuksia. Lisäksi hyvityksen määrä on täysin suhteeton.

18 c §

Ehdotettu hyvitysseuraamus on kannatettava, mutta tällaisenaan riittämätön. Sääntelyssä tulisi käsitellä täsmällisemmin velvollisuus aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen, mukaan lukien muut tahot kuin työnseisauksen kohteena oleva työnantaja. Hyvityssumman jakaminen usean työnantajan kesken voi johtaa käytännössä hyvin pieneen korvaukseen suhteessa aiheutuneisiin vahinkoihin.

18 d §

-

Lausunnonantajia pyydetään lausumaan siitä, onko työmarkkinoilla kohdattu ongelmia suojelutyöhön liittyen.

Suojelutyön järjestämisessä on ilmennyt käytännössä ongelmia. Suojelutyötä ei ole myönnetty siitä huolimatta, että työnantaja on antanut etukäteen selvitystä työnseisauksen aiheuttamista hengen / terveyden vaarasta. Palkansaajapuoli on julkisuudessaan annetuissa lausumissaan katsonut, että lain mukainen työnseisaukseen liittyvä kahden viikon ennakoilmoitusaika olisi riittävä suojelutyökysymysten ratkaisemiseen. Kun kyse on työstä, jossa työn keskeytyminen aiheuttaa välittömästi esimerkiksi hengen tai terveyden vaarantumista ja toisaalta tällaista työtä ei voida suorittaa ennakolta, varautumistoimenpiteillä ei voida toteuttaa oikeushyvien riittävää suojelun tasoa.

Lakiehdotuksessa työnantaja veloitettaisiin antamaan palkansaajayhdistykselle tietoja työnantajan toiminnasta. Käytännössä tällaiset tiedot ovat luonteeltaan luottamuksellisia.

Keskuslakkotoimikuntien toiminta ei kuitenkaan ole avointa ja läpinäkyvää. On ongelmallista, että laissa ei säädettäisi luovutettavien tietojen luottamuksellisesta ja muutenkin asianmukaisesta käsittelystä, vaikka siinä säädettäisiin työnantajan luovutusvelvollisuudesta.

Onko hätätyötä koskevaa sääntelyä tarpeen muuttaa ottaen huomioon lakiehdotukset ja jos on, millä tavalla?

Hätätyön käytön tulee olla sallittua työtaistelun yhteydessä silloin, kun muita kohtuudella käytettävissä olevia keinoja turvata oikeushyvät ei ole tarjolla. Työaikalakia tulisi tältä osin täsmentää.

Oikeusministeriötä pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä (ml. oikeudenkäymiskaaren ja ulosottokaaren säännösten soveltuminen), ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastaisesta työtaistelusta aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen liittyvistä kysymyksistä (vahingonkorvauslain soveltuminen) sekä kaksoisrangaistavuuden kiellon soveltumisesta tilanteessa, jossa työtaistelu olisi sekä työrauhavelvollisuuden vastainen että ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastainen.

-

Asianajajaliittoa pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä.

-

Viertolahti Pilvikki
Kaupan liitto ry

Vaaja Antti
Kaupan liitto